

Archeologie van Nederland

RIJKSMUSEUM VAN OUDHEDEN IN LEIDEN OPENT VERNIEUWDE VLEUGEL

Koning Willem I initieerde in 1818 de bouw van het RMO. Zijn verre kleinzoon Willem Alexander opende onlangs de vernieuwde vleugel 'Archeologie van Nederland'. Inmiddels bezit het RMO de grootste collectie archeologische vondsten van Nederland.

Als historicus weet je dat bij Oss de grootste grafheuvel van Noord-Europa uit de ijzertijd ligt (700-550 v.Chr.). Eigenlijk verwacht je dan dat de daar gevonden archeologische voorwerpen in de omgeving van Oss te bewonderen zullen zijn. Maar na de ontdekking in 1933 werd de conservator van het RMO er direct bij geroepen. Hij nam de gevonden bronzen emmer (*situla*) met inhoud mee voor nader onderzoek. Tijdens de restauratie bleek dat er niet alleen gecremeerde resten in de urn zaten, maar ook een krom gebogen zwaard, hout, resten van kleding en allerlei roestklompen. In deze roestklompen konden metalen ringen, messen, kleding-spelden, paardenbitten, een belletje, paardenbeslag en een slijpsteen herkend worden. Vooral het zwaard trok de aandacht omdat het ingelegd was met goud. Een prachtig voorbeeld om aan de leerlingen te laten zien dat mensen in de prehistorie nog niet konden lezen of schrijven, maar wel met heel weinig middelen bijzondere voorwerpen konden maken. En de ijzertijdmens had behoorlijke kennis van metalen, want waarom gebruikte hij een bronzen urn en geen ijzeren?

Chronologisch lint

Uit heel Nederland zijn in de loop van de tijd bijzondere archeologische vondsten naar het RMO gebracht waar ze nu opnieuw te bewonderen zijn. In de vernieuwde vleugel loopt een kronkelende witte band als een lint door de geschiedenis met daaruit oprijzende objecten. Als je het 'lint' volgt loop je als het ware door de geschiedenis heen. De gevonden voorwerpen stoppen niet in de zeventiende of achttiende eeuw maar eindigen in onze tijd, met een bord en een tandenborstel uit de Tweede Wereldoorlog. Op deze manier komt archeologie heel dichtbij en beseft je dat archeologen over een paar honderd jaar misschien blij zijn met het lege colablikje dat je zojuist in de vuilnisbak gooid.

De tentoonstelling begint met een fossiel van een stukje schedel van de Neanderthaler Krijn (40.000 v.Chr.) dat tussen het afval van een schelpenzuiger voor de Nederlandse kust werd gevonden. Aan de zware wenkbrauwboog herkende men deze eerste Nederlandse Neanderthaler. Bij het uitbagieren van de vaargeulen voor de Rotterdamse haven worden nog steeds geregeld mammoetbotten gevonden uit de tijd dat Groot-Brittannië nog aan het Europese continent vastzat. Een stevig bot en mooie mammoetkiezen vergezellen Krijn.

Hond

Geprobeerd is om ook de omgeving waar de objecten gevonden zijn af te beelden. Boeren en jager/verzamelaars worden bijvoorbeeld naast elkaar afgebeeld omdat ze in dezelfde tijd leefden. Het aardewerk uit Elsloo van de Bandbekercultuur vind je naast een grote visfui van jager/verzamelaars uit Bergschenhoek. Dit soort fuiken

Zwaard uit 'Vorstengraf van Oss', 800-500 v. Chr.

wordt nog steeds gebruikt. Alleen het materiaal is veranderd: geen rode twijgen van de kornoelje met een touwachtige vezel om het bijeen te houden maar nylon met metaal. Ook zie je een skelet van een hond (5300 v.Chr.) dat in 1997 in de omgeving van Hardinxveld/Giessendam is opgegraven. Het lag op een verhoging of eiland, waarschijnlijk het winterkamp van jager/verzamelaars in een omgeving van moerassen, meren en rivieren. Honden hadden een belangrijke rol bij de jacht, vandaar dat het beest als lid van de jagersfamilie liefdevol is begraven. De pootjes zijn voorzichtig opgevouwen.

In een andere vitrine ligt de complete inhoud van hunebed D19 uit Drouwen. Pas als je ziet hoe enorm veel er in dat hunebed heeft gelegen begrijp je dat het Trechterbekervolk gedurende vele eeuwen rituele diensten en offers bij D19 moet hebben gehouden.

Af en toe kan er bij het lint gepauzeerd worden. Kinderen kunnen dan onder de brede witte band kruipen en op een bedje uit een bepaald tijdvak gaan liggen. Zo kunnen ze bijvoorbeeld lekker liggend op een vachtje op de grond de wandschilderingen in een grot bekijken terwijl de volwassenen op zwerfkeien zitten, van filmpjes genieten en de sfeer op zich in laten werken. Op een aardige manier is er van de moderne technologie gebruik gemaakt. Delen van het landschap, de zee of de kwelder waar het object is gevonden vind je op de grond of muur geprojecteerd. Soms zijn er zelfs achtergrondgeluiden.

Grondig gepoetste helm

Bij een Romeinse mijlpaal is het lint gebroken. De Romeinen in Nederland hebben immers een aparte vleugel in het RMO die je aansluitend kunt bezoeken.

Na het gebroken lint kom je van de prehistorie in de historie terecht, maar bij archeologische objecten merk je dat nauwelijks. Ook de Vikingschat uit Wieringen (ca. 850 n.Chr) spreekt enorm tot de verbeelding. De zilverschat, bestaande uit Karolingische en Arabische munten, armbanden en zilveren staafjes, is waarschijnlijk in de negende eeuw door een Deense Viking in een aardewerken pot begraven. Het begraven van kostbaarheden was in die tijd gebruikelijk bij de Vikingen, maar de reden waarom de eigenaar de schat heeft begraven, is niet duidelijk. Wellicht is hem iets overkomen en wist daarna niemand meer dat er ergens een grote voorraad zilver begraven lag. Opvallend is dat een paar jaar later vlakbij de eerste schat nog een tweede, kleinere Vikingschat is gevonden.

Aan het einde van het lint vind je een tijdelijke expositie van de beroemde Romeinse gouden helm uit de Peel. Turfsteker Gebbel Smollenaars vond de helm in 1910 en stelde hem een tijd in zijn huis tentoon. Ook reisde hij er kermis mee af om er nog wat extra mee te verdienen. De vrouw van Gebbel vond nog wat viezige stof in de zilveren binnenkant en poetste dat er grondig af... Ondanks deze beschadigingen is het een prachtig object. Er zijn verschillende mythen in omloop over hoe de Romeinse officiershelm rond 320 n.Chr. in het moeras terecht zou zijn gekomen.

'Archeologie van Nederland' heeft een inspirerende uitwerking. Dit weekeinde ga ik met mijn jongste zoon eindelijk de metaaldetector uitproberen die hij onlangs heeft gekregen. Wie weet wat we gaan vinden...

▶
Verguld zilveren
Romeinse helm uit
Helenaveen, 319-323
n. Chr.

Praktische informatie

Onderwijs

Het museum is voor het vak geschiedenis of het leergebied mens & maatschappij een ideale basis om kennis te maken met de eerste vier tijdvakken en leerlingen zich in te laten leven in het verleden. De collectie kan in combinatie met een aantal vragen ook prima gebruikt worden als toepassing van de lesstof. Er is aansluiting met de canonvensters uit de betreffende perioden.

Basisschool

Voor de basisschool is er een speurboekje met vragen en stickers. Je gaat met het hondje Luuk op pad. Hij voelt zich in alle tijden thuis en zet soms de dingen even op een rijtje. Bij de vragen wordt vaak nog wat informatie gegeven en er is een flink aantal illustraties opgenomen. De opdrachten zijn geordend naar tijdvak en zien er speels, uitdagend en degelijk uit. Er kan bijvoorbeeld een object worden nagetekend of er wordt een vergelijking met het heden gemaakt. Er zijn antwoordbladen beschikbaar.

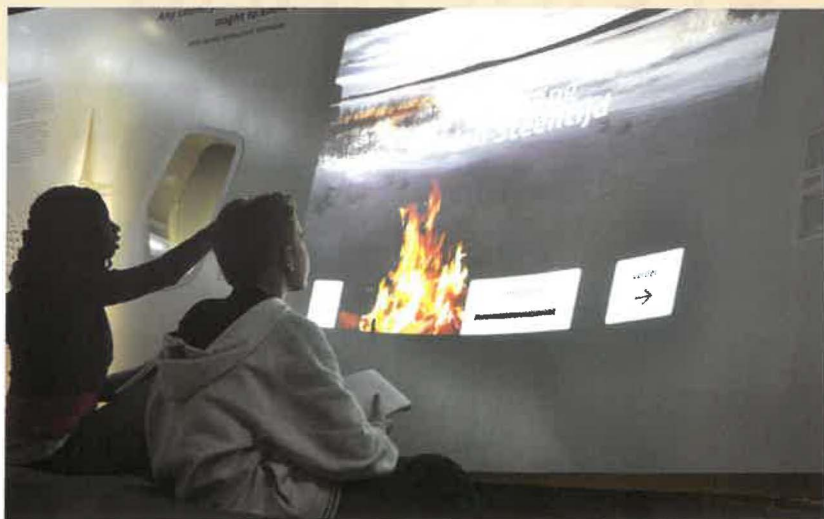
Voortgezet onderwijs onderbouw

In de museumles 'Archeologie van Nederland' maken de leerlingen aan de hand van archeologische vondsten kennis met ruim 300.000 jaar geschiedenis van Nederland. Ze onderzoeken voorwerpen uit de prehistorie, Romeinse tijd en de middeleeuwen. Bij de interactieve 'ontmoetingsplaatsen' vertellen bewoners uit de verschillende perioden over hun dagelijks leven. Na een introductie door een museumdocent gaan de leerlingen in groepjes de afdeling 'Archeologie van Nederland' op. Aan de hand van opdrachtkaarten, waarbij verschillende werkvormen aan de orde komen, maken leerlingen kennis met topstukken zoals het 'vorstengraf van Oss', de zilveren Vikingschat uit Wieringen en de fibula van Dorestad. De museumles wordt actief afgesloten met een quiz en replica's.

De vmbo-opdrachten zijn praktisch en minder tekstueel. Daarnaast is er voor vmbo een koffer met replica's beschikbaar. De les is flexibel opgezet. Het is ook mogelijk de nadruk te leggen op 'Nederland in de prehistorie' of 'Nederland in de Middeleeuwen'.

Voortgezet onderwijs bovenbouw

De educatieve medewerkers van het museum zijn met hulp van enkele vakdidactici bezig met het maken van een praktische opdracht. Ook wordt er nagedacht over het ontwikkelen van een opdrachtenboekje voor leerlingen in de Tweede Fase.

Op maat

Maandag is een rustige dag in het museum. Een standaardbezoek van een school duurt twee uur, maar op maandag kan een flexibel programma worden aangeboden. Ook kinderen uit het speciaal onderwijs zijn welkom.

Per afdeling kan een groep van 35 leerlingen tegelijk aan het werk, dat betekent dat het museum 140 leerlingen tegelijk kan rondleiden omdat er vier afdelingen zijn: Egyptenaren, Romeinen, Romeinen in Nederland en de afdeling 'archeologie van Nederland'.

U betaalt hiervoor € 75,- per bezoek (maximaal 35 leerlingen).

Reserveren

U kunt de museumles 'Archeologie van Nederland' binnen drie tijdsblokken reserveren:

1e blok 09.30 - 11.30 uur

2e blok 11.45 - 13.45 uur

3e blok 14.00 - 16.00 uur

Maak online een reservering voor de museumles 'Archeologie van Nederland' op rmo.nl of bel met de Service-desk van het museum op telefoonnummer (071) 5163 163.

Leerlingen in de
nieuwe vleugel.